

*Tarptautinės prekybos komitetas
Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komitetas*

2023/0273(NLE)

2.4.2024

REKOMENDACIJOS PROJEKTAS

dėl Tarybos sprendimo dėl Sąjungos pasitraukimo iš Energetikos chartijos
sutarties projekto
(06509/2024 – C9-0059/2024 – 2023/0273(NLE))

Tarptautinės prekybos komitetas
Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komitetas

(Bendra komitetų procedūra. Darbo tvarkos taisyklių 58 straipsnis)

Pranešėjai: Anna Cavazzini, Marc Botenga

Procedūrų sutartiniai ženklai

- * Konsultavimosi procedūra
- *** Pritarimo procedūra
- ***I Įprasta teisėkūros procedūra (pirmasis svarstymas)
- ***II Įprasta teisėkūros procedūra (antrasis svarstymas)
- ***III Įprasta teisėkūros procedūra (trečiasis svarstymas)

(Procedūra pasirenkama atsižvelgiant į teisės akto projekte pasiūlytą teisinį pagrindą.)

TURINYS

	Psl.
EUROPOS PARLAMENTO TEISĖKŪROS REZOLIUCIJOS PROJEKTAS	5
AIŠKINAMOJI DALIS	6
PRIEDAS. SUBJEKTAI AR ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAI GAVO INFORMACIJOS	8

EUROPOS PARLAMENTO TEISĖKŪROS REZOLIUCIJOS PROJEKTAS

dėl Tarybos sprendimo dėl Sąjungos pasitraukimo iš Energetikos chartijos sutarties projekto
(06509/2024 – C9-0059/2024 – 2023/0273(NLE))

(Pritarimas)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Tarybos sprendimo projektą (06509/2024),
 - atsižvelgdamas į 1994 m. gruodžio 17 d. Lisabonoje pasirašytą Energetikos chartijos sutartį, ypač į jos 47 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Tarybos prašymą dėl pritarimo, pateiktą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 194 straipsnio 2 dalį, 207 straipsnio 4 dalies pirmą pastraipą ir 218 straipsnio 6 dalies antros pastraipos a punkto v papunktį (C9-0059/2024),
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 105 straipsnio 1 ir 4 dalis ir 114 straipsnio 7 dalį,
 - atsižvelgdamas į bendrus Tarptautinės prekybos komiteto ir Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto svarstymus pagal Darbo tvarkos taisyklių 58 straipsnį,
 - atsižvelgdamas į Tarptautinės prekybos komiteto ir Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto rekomendaciją (A9-0000/2024),
1. pritaria Sąjungos pasitraukimui iš Energetikos chartijos sutarties;
 2. paveda Pirmininkei perduoti Parlamento poziciją Tarybai, Komisijai ir valstybių narių bei Energetikos chartijos sutarties susitariančiųjų šalių parlamentams ir vyriausybėms.

AIŠKINAMOJI DALIS

Energetikos chartijos sutartis yra 1994 m. pasirašytas ir 1998 m. įsigaliojęs daugiašalis energetikos sektoriui skirtas prekybos ir investicijų susitarimas. Europos Sąjunga yra viena iš Energetikos chartijos sutarties susitariančiųjų šalių, kaip ir Euratomas, 23 ES valstybės narės, taip pat Japonija, Šveicarija, Turkija, dauguma Vakarų Balkanų ir buvusios SSRS šalių, išskyrus Rusiją ir Baltarusiją; ji susitarimą pasirašė 1994 m., tačiau jo taip ir neratifikavo.

Vienuolika valstybių narių (Vokietija, Prancūzija, Ispanija, Nyderlandai, Italija, Lenkija, Slovėnija, Liuksemburgas, Danija, Airija, Portugalija) ir Jungtinė Karalystė, kuriose gyvena daugiau kaip 70 proc. Europos gyventojų, jau nusprendė trauktis iš Energetikos chartijos sutarties. ES pasitraukimas yra kitas logiškas žingsnis.

Energetikos chartijos sutartis yra investicijų sutartis, kuria daugiašalės korporacijos daugiausia naudojami reikšdamos ieškinius šalims, o investuotojų ir valstybių ginčų sprendimo bylų skaičius kasmet didėja. Iki 2023 m. gruodžio 1 d. pagal Energetikos chartijos sutartį buvo pradėtos 162 žinomos su investicijomis susijusios arbitražo bylos, iš kurių apie 70 proc. sudarė ES viduje pagal Energetikos chartijos sutartį pradėtos su investicijomis susijusios arbitražo bylos. Teismo procesuose vis dažniau sprendžiami klausimai dėl aplinkos apsaugos priemonių.

Mokslininkai ne kartą perspėjo, kad, norint užkirsti kelią didelėms klimato krizėms, reikės sparčiau laipsniškai atsisakyti iškastinio kuro ir sparčiau pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos. Investicijų į iškastinį kurą apsauga pagal Energetikos chartijos sutartį tiesiogiai prieštarauja būtinybei atsisakyti anglių, naftos bei dujų ir kitai klimato politikai. Energetikos chartijos sutartis suteikė galimybę daugiašalėms iškastinio kuro korporacijoms reikšti ieškinius Europos vyriausybėms, kurios įgyvendina iškastinio kuro laipsniško atsisakymo politiką arba tęsia teisingą energetikos pertvarką. Pastarojo laikotarpio bylos parodė, kad Energetikos chartijos sutartis ne tik trukdo imtis klimato srities veiksmų, bet ir riboja valstybių galimybes valdyti energetikos krizes bei įgyvendinti pertvarką. 2021 m. Vokietijos anglių įmonės RWE ir „Uniper“ pareikalavo iš Nyderlandų vyriausybės atlyginti 2,4 mlrd. EUR žalą dėl jos nusistatyto termino iki 2030 m. atsisakyti iškastinio kuro. 2022 m. Italijai buvo priteista sumokėti Didžiosios Britanijos naftos bendrovei „Rockhopper“ 250 mln. EUR kompensaciją dėl sprendimo uždrausti palei Italijos pakrantę statyti jūrinius naftos įrenginius. t. y. praktiką, kurią pasmerkė Italijos pakrančių bendruomenės. O 2023 m. lapkričio mėn. naftos bendrovė „Klesch Group Holdings Limited“ teismo keliu pareikalavo iš ES, Vokietijos ir Danijos sumokėti ne mažiau kaip 95 mln. EUR dėl nenumatytų pajamų mokesčių, nustatytų pagal Tarybos reglamentą (ES) 2022/1854 siekiant sumažinti didelių energijos kainų ekonominį poveikį.

Pasiūlymas dėl ES pasitraukimo iš Energetikos chartijos sutarties pateiktas atsižvelgiant į tai, kad daugybė asociacijų jau daug metų vieningai reikalauja trauktis iš sutarties, ginančios daugiašalių iškastinio kuro korporacijų finansinius interesus ir tuo silpninančios reguliavimo autonomiją ir su klimatu susijusios socialinės pertvarkos veiksmingumą. 2021 m. daugiau kaip 1 milijonas Europos piliečių paragino ES šalis „pasitraukti iš Energetikos chartijos sutarties“. Klimato aktyvistai, profesinės sąjungos, mokslininkai, akademikai ir daug įvairių socialinių judėjimų vienbalsiai kalba apie šios sutarties keliamus pavojus ir ne kartą ragino šalis iš jos pasitraukti. Europos Parlamentas savo 2022 m. lapkričio 24 d. rezoliucijoje dėl Energetikos chartijos sutarties atnaujinimo taip pat ragino trauktis iš Energetikos chartijos sutarties.

Kadangi Energetikos chartijos sutartis nebuvo iš esmės atnaujinta nuo XX a. 10-ojo dešimtmečio, 2018 m. buvo inicijuotas jos atnaujinimo procesas siekiant, kad ji derėtų su Paryžiaus susitarimo principais, darnaus vystymosi bei kovos su klimato kaita reikalavimais ir šiuolaikiniais investicijų apsaugos standartais.

Tačiau siūlomas atnaujintos Energetikos chartijos sutarties tekstas nedera su Paryžiaus susitarimu¹, ES klimato teisės aktu² ar Europos žaliojo kurso³ tikslais. Atnaujintas tekstas taip pat neatitinka pagrindinių 2022 m. birželio 23 d. EP rezoliucijos nuostatų, kuriose pažymima, kad Energetikos chartijos sutartimi „turėtų būti nedelsiant uždrausta investuotojams į iškastinį kurą pareikšti ieškinį susitariančiosioms šalims dėl vykdomos politikos, kuria siekiama laipsniškai atsisakyti iškastinio kuro laikantis jų įsipareigojimų pagal Paryžiaus susitarimą“. Atnaujinta Energetikos chartijos sutartis neįtikino ir daugumos Tarybą sudarančių valstybių narių ir būtent dėl to per 2022 m. lapkričio mėn. Energetikos chartijos konferenciją ES negavo įgaliojimo žengti toliau ir priimti atnaujintą Energetikos chartijos sutartį.

Be to, kol Europos Sąjunga tebėra Energetikos chartijos sutarties narė, iš Energetikos chartijos sutarties jau pasitraukusioms ES valstybėms ieškiniai dėl ES politikos vykdymo vis tiek gali būti reiškiami.

Todėl pranešėjai mano, kad likti Energetikos chartijos sutarties susitariančiąja šalimi nebegalima ir palankiai vertina Komisijos pasiūlymą dėl Sąjungos pasitraukimo iš Energetikos chartijos sutarties.

Pranešėjai kviečia Komisiją toliau skatinti koordinuotą visų valstybių narių pasitraukimą, taip siekiant apriboti neigiamus laikino galiojimo sąlygos padarinius ir veiksmingai užkirsti kelią ginčams ES viduje.

Pranešėjai ragina Komisiją toliau stengtis su valstybėmis narėmis sudaryti tarpusavio susitarimą, kuriuo būtų kodifikuotas aiškinimas, kad Energetikos chartijos sutartis nėra taikoma ir nebuvo skirta taikyti ginčams tarp vienos valstybės narės ir kitos valstybės narės investuotojo dėl to investuotojo investicijų pirmojoje valstybėje narėje. Jie taip pat ragina Komisiją kreiptis į šalis partneres ir pasiūlyti sudaryti antrą susitarimą, pagal kurį ES nepriklausančioms Energetikos chartijos susitariančiosioms šalims, norinčioms pasitraukti iš sutarties, būtų leidžiama abipusiškumo principu neutralizuoti laikinojo galiojimo sąlygą.

¹ Susitarimas, priimtas 2015 m. gruodžio 12 d. Paryžiuje vykusioje 21-ojoje Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje (Paryžiaus susitarimas).

² 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas).

³ 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatas „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019)0640).

**PRIEDAS. SUBJEKTAI AR ASMENYS,
IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAI GAVO INFORMACIJOS**

Pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį pranešėjai Anna Cavazzini ir Marc Botenga pareiškia, kad, rengdami šį rekomendacijos projektą, gavo informacijos iš šių subjektų ar asmenų:

Table 1. Input received by Anna Cavazzini

Subjektas ir (arba) asmuo
Climate Action Network Europe (CAN Europe)
DG ENER, European Commission

Table 2. Input received by Marc Botenga

Subjektas ir (arba) asmuo
Climate Action Network Europe (CAN Europe)
Friends of the Earth Europe

Šį sąrašą parengė ir visą atsakomybę už jį prisiima pranešėjai.